

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

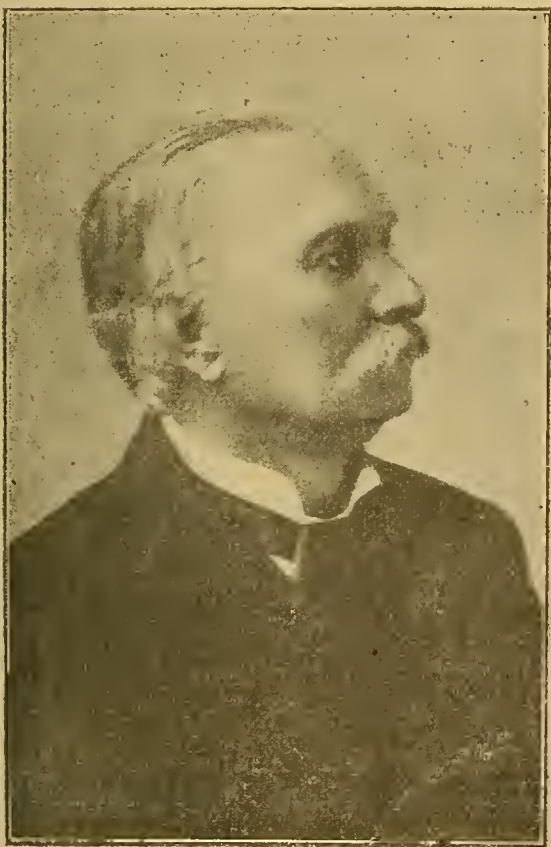
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A HASZNOS ÉS KÁRTÉKONY ROVAROKRA

XXV. KÖTET. 1918 SZEPTEMBER—DECZEMBER. 9—12. FÜZET.

Kuthy Dezső.

(1844—1917.)

Irta : CSIKI ERNŐ.

1917. évi szeptember 10-én távozott az élők sorából rövid szenvedés után, életének 74. évében KUTHY DEZSŐ nyugalmazott nemzeti múzeumi igazgatóőr.

KUTHY DEZSŐ, a ki 1844 június 7-én született Szarvason, jogi tanulmányait Budapesten végezvén el, a jogi pályán működött, azonban súlyos tüdőbaja a szabad természetben való foglalatalkodásra utalta és így kezdett a bogarak gyűjtésébe, tanulmányozásába. Az eleinte időtöltésből való szórakozás KUTHY-t megnyerte a szakmának, melynek majd évek során át lankadatlan bűvára lett. Budapest környékének gazdag és változatos bogárfaunája kötötte le leginkább figyelmét. Össze is hozott erről a vidékről rengeteg

anyagot, mely nemcsak nagy gyűjteményének vetette meg alapját, hanem a fölöslegből jutott elegendő a külföldi cserére, sőt iskolai és rendszertani gyűjtemények összeállítására is. Ilyen gyűjteményekkel kiállításokon is részt vett s az 1885-iki országos kiállításon a nagy érem, az 1891. évi tanáregyesületi jubileumi kiállításon pedig díszoklevél adományozásával tüntették ki.

A bogarak tanulmányozása révén megismerkedvén FRIVALDSZKY JÁNOS-sal, a Nemzeti Múzeum állattári osztályának akkori főnökével,

az megnyerte KUTHY-t, hogy múzeumi munkálkodásában segítőtársául szegődjék, a mit a tevékeny ember örömmel fogadott. KUTHY szorgalmasan segítkezett FRIVALDSZKY-nak, a ki érezvén közeli végét, a Nemzeti Múzeum nagy bogárgyűjteményét jó kezekben akarta tudni, azért mindent elkövetett, hogy segítőtársát véglegesen az intézet tisztviselőjévé kinevezzék, a minek főleg egy nagy akadály volt, t. i., hogy KUTHY már a törvényszabta korhatáron túl volt. FRIVALDSZKY halála előtt mintegy $\frac{3}{4}$ évvel, 1894 július 2-án KUTHY kinevezetett asszisztenssé és így a bogárgyűjtemény sorsáért aggóató FRIVALDSZKY nyugodtan húnyhatta be szemét örökre. A Nemzeti Múzeumhoz való kinevezés arra kényszerítette KUTHY-t, hogy a szabályoknak megfelelően magángyűjteményétől váljék meg, azért gyűjteményét áruba bocsátotta, mely azután az Erdélyi Nemzeti Múzeum tulajdonába ment át és még ma is alapját képezi a kolozsvári gyűjteménynek.

FRIVALDSZKY halálával KUTHY-ra még egy nagy feladat várt, a millenáris ünnepekre készülő nagy faunakatalógusban a bogarakra vonatkozó résznek összeállítására. KUTHY ezt a nehéz feladatot fényesen oldotta meg, úgy hogy a faunakatalógusnak ez a legterjedelmesebb része már 1917 végén megjelenhetett. Ezen a nagy munkán kívül csak egynéhány kisebb-nagyobb tanulmány került ki KUTHY tolla alól, pedig megfigyeléseinek gazdag tárházából sokat juttathatott volna nemcsak a magyar bogártani irodalomnak, hanem a tudománynak is. Sajnos ő még a régi titkolódzó iskolának volt a tanítványa és így az irodalmi publikálásnak is nem nagy barátja. Megjelent cikkeit is mindig csak tudományos folyóirataink szerkesztőinek folytonos unszolására, kérésére írta meg.

A bogárkatalógus összeállításával azután nagyjában búcsút is mondott a bogarászatnak. A Nemzeti Múzeum bogárgyűjteményének gondozását e sorok írója vette át, KUTHY-ra pedig az a feladat hárult, hogy a múzeum egy másik, nagyon elhanyagolt gyűjteményét vegye gondjaiba, illetőleg azt építse ki, tegye naggyá. Ez az egyenes-szárnyúak (*Orthoptera*) gyűjteménye volt. Ennek az újabb feladatnak azután teljes odaadással nekilátott és megteremtette azt a gyűjteményt, melynek anyaga gyönyörű és pedáns preparálásával a külföldi nagy múzeumoknál teljes elismerést aratott, melyről a külföld kiváló speczialistái a legnagyobb elismeréssel vannak. Az egyenes-szárnyú rovarokkal való foglalkozás magával hozta azt is, hogy KUTHY irodalmi működése ezen tízéves időszak alatt is csak erre a tárgyra szorítkozik. Egyes a gyűjteményben talált új fajok leírásán kívül sorban feldolgozza azt az anyagot, melyet tudós gyűjtőink a Nemzeti Múzeumba beküldenek. Így feldolgozás alá kerül ALMÁSY és STUMMER-TRAUNFELS tjanshani, LENDL kisázsiai, BIRÓ LAJOS krétai és részben újguineai gyűjtésének anyaga.

1914-ben KUTHY elérte életének 70-ik évét és így a tisztviselői nyugdíj-törvény rendelkezéseiből nyugdíjba vonult, mely alkalomból érdemeinek elismeréséül a múzeumi igazgatóőri czímet kapta. Nyugdíjba vonulásával búcsút mondott a rovartanának és életének utolsó négy esztendejében teljesen visszavonultan élt, minden percét gyermekeinek, unokáinak szentelte, kikben egyedüli örömét, pihenését lelte.

1917 szeptember 12-én zárult földi maradványai fölött a budapesti Kerepesi-temetőben a családi sírbolt fedőlapja, hogy maradványait a lassú enyészetnek engedje át. Ha ezzel a tevékeny, munkás életnek vége is szakadt, munkálkodása a magyar tudományban olyan nyomokat hagyott, melyek emlékét meg fogják őrizni.

*

KUTHY irodalmi működését a következő összeállítás tükrözteti vissza:

1. Az isaszeghi Korona-erdő jellemző Coelopterái. (Rovarászati Lapok. I, 1883, p. 78—82.)
2. A magyarországi szípoly-fajok. (Rovartani Lapok. I, 1884, p. 205—209, fig. 42—45.)
3. Kannibál szitakötő. (U. o. I, 1884, p. 186—187.)
4. A ganéjbogarak szerepe legelőinken. (U. o. II, 1885, p. 16—17.)
5. Akáczfában élő bogarak. (U. o. II, 1885, p. 249.)
6. *Trachyphloeus Frivaldszkyi species coleopterorum novae familia Cureulionidarum.* (Természetrajzi Füzetek. XI, 1887, p. 27.)
7. *Ceuthorrhynchus Paszlavszkyi n. sp.* (U. o. XIII, 1890, p. 7.)
8. A magyarországi Meloë-fajok. (Rovartani Lapok. IV, 1897, p. 145—148.)
9. A Magyar Birodalom Állatvilága. — Fauna Regni Hungariae. Ordo Coleoptera. Budapest, 1897. (p. 1—214.)
10. Orthopterák. (A Magyar Nemzeti Múzeum múltja és jelene. Budapest, 1902. p. 251.)
11. A M. N. Múzeum Orthopterái. (Rovartani Lapok. X, 1903, p. 35—36.)
12. *Insecta Heptapotamica a DD. Almásy et Stummer-Traunfels collecta. II. Orthoptera.* (Ann. hist.-nat. Mus. Nat. Hung. II, 1905, p. 215—218.)
13. Orthoptera ex Asia minore. (U. o. V, 1907, p. 430—432.)
14. *Insectorum messis in insula Creta a Lud. Biró congregata. I. Orthoptera.* (U. o. V, 1907, p. 551—555.)
15. Adalék Magyarország Orthoptera-faunájához. (Rovartani Lapok. XV., 1908, p. 17—23.)
16. Új adat Magyarország Orthoptera-faunájához. (U. o. XVI, 1909, p. 46.)

17. Új szöcskefaj a Kaukázusból. (U. o. XVII, 1910, p. 178, fig.)
 18. Orthoptera nonnulla nova in Nova-Guinea a Lud. Biró collecta.
 (Ann. hist.-nat. Mus. Nat. Hung. VIII, 1910, p. 213—216.)
 19. Orthoptera nova exotica in Museo Nationali Hungarico asservata.
 (U. o. IX, 1911, p. 294—296)

Új hangyavendég bogár.

Irta: MALLÁSZ JÓZSEF.

Fárasztó, azonban nagy élvezetet nyújtó kutatásaimat, melyeket a hangyákkal együtt élő állatoknak a felkutatására fordítottam, főleg a nagyon érdekes és kimondottan hangyavendég *Clavigerinae* alosalád képviselői tekintetében nem vezettek eredményhez.

Mintán ezirányú gyűjtéseim alkalmával a „véletlenség“ nem társult hozzám és a „szerencse“ sem kísért; csakis az a harmadik főtényező jöhetett segítségemre, melynek neve: kitartó türelem! Nem is csüggedtem el, hanem rostáltam és újra rostáltam, a míg ezek az állatok is napfényre nem kerültek. Az eredmény nem maradt el, a *Claviger testaceus* PREYSSL-t csakhamar követte a *Cl. (Clavifer) longicornis* MÜLL. és ezt, nagy örömemre és meglepetésemre a teljeseen átkutatottnak vélt helyen, új *Clavifer*-em is.

Mielőtt ennek az új állatnak leírását közölném, legyen szabad — talán mások okulására is — még a következőket elmondanom. Bár rögtön feltűnt állatomnak a *Claviger longicornis*-tól eltérő alakja, gyűjtés közben új fajnak még sem gondolhattam és ha úgy is lett volna, mégis azt a módszeremet követtem volna, mely a ritka fajoknak lehető kimélését célozza, t. i., hogy ezekből csak korlátolt számú példányt gyűjtök és a megmaradt példányoknak lehetőleg biztosítom további megélhetésük körülményeit, részben hogy azok esetleg ki ne vesszenek, másrészt hogy utánam mások is megtalálhassák. Ennek megfelelően cselekedtem ezúttal is. A már legfinomabb rostával is kirostált hangyafészkeknek egész anyagát zacskókba gyűjtöttem és azután rétegenként a régi helyre visszahelyeztem, sőt meglegedvén hat példánnyal, a fölösszámú három példányt az egyik így rekonstruált fészkekbe visszahelyeztem.

Munkám ezzel ugyan megakadt, mert a Kárpátokon át orv módon reánk tört az ellenség és így kénytelen voltam gyűjteményemet Budapestre menekíteni, a hol az kényszerítő körülmények következtében két éven át gondozatlanul őriztetett. Gyűjteményem így távol lévén, új *Clavifer*-emet sem írhattam le. Hogy ezt mégis megtehessem, ezalatt az idő alatt igyekeztem állatomat újra begyűjteni, azonban minden fáradozásom hiábavaló volt, azt újra megtalálni nem tudtam.

Hogy miért nem találtam meg újra, erre a kérdésre talán azt a feleletet lehetne adni, hogy habár ugyanazzal a hangyaállománnyal népesítettem be újra a fészket, az így megbolygatott fészek a vendégállat egyik fejlődési alakjának sem nyújthatta többé a megélhetés biztos feltételeit. Az eddigi gondos házigazda a hirtelenül rászakadt szerencsétlenségben talán csak az elsőrendű és fontosságú saját súlyos gondjaival (petének, lárvának és bábának megmentése és biztonságba helyezése, a fészek újraépítése) volt elfoglalva és nem törődhetett kedves, nyalánkságot nyújtó teheneeskéjével. Így ez, miután más tanyára át nem költözködhettek, az újra felépülő fészeknek romjai között lelte halálát. — Ennek ugyan némileg ellentmond WASMANNnak az a megállapítása, hogy a *Claviger testaceus*-t nemcsak a vendégszeretetet gyakorló hangya eteti, hanem maga is táplálkozik a gazdahangya lárváival és bábjáival.

Miután így még az annak idején visszahelyezett példányokat sem találhattam meg, a hangyavendégek begyűjtése alkalmával a jövőben kimelési módszeremet nem fogom alkalmazni.

Elképzelhető ezek után örömem, midőn a napokban visszaérkezett és már elpusztultnak vélt gyűjteményemben sértetlen állapotban viszontláthattam állatomat, melynek leírását most már elkészíthettem és sietek azt alábbiakban közölni.

Claviger (Clavifer) Kuuni MALLÁSZ, n. sp.

Cl. longicornis MÜLL. et *Handmanni* WASM. affinis, sed differt corpore minore et magis rotundato, antennis longioribus, articulis antennarum gracilioribus, elytris intus profundius impressis, humeris convexioribus, metathorace non in triente apicali, sed iam ante medium latissimo.

Hungaria: Déva; in nido *Lasii flavi* F.

Kisebb és kerekítettebb mint *Cl. longicornis* MÜLL., rozsdavörös teste felül kevésbé szőrös, feje hosszabb és keskenyebb, a csápok hosszabbak, a csápízek karesúbbak. Az előtor hosszabb mint széles, elül jóval szélesebb mint a fejnek csatlakozó része, kétoldalt kevésbé benyomott, a középben a legszélesebb. A szárnyfedők elül erősebben keskenyedők, a vállon domborúbbak, belső szélükön hirtelenül erősen benyomottak, úgy hogy a nagy hátlemez mélyedésében majdnem eltűnnek. Az utótor nem mint a *Cl. longicornis*-nál az utolsó harmadban, hanem a közepe előtt a legszélesebb, a mi az egész testnek kerekítettebb külsőt ad.

Szín és szőrözet tekintetében a *Cl. Handmanni* WASM.-hoz áll legközelebb, de ettől is abban tér el, hogy kisebb, csápjai hosszabbak,

a csápízek karesúbbak, a belső szárnyfedőszegély mélyebben benyomott, a váll domborúbb és az utótor kerekítettebb.

Termőhelye: Déva, a hol a *Lusius flavus* F. fészkében találtam.

Ezt az új bogarat néhai DR. KUUN GÉZA GRÓF, a Magyar Tudományos Akadémia volt alelnöke és a Hunyadmegyei Történelmi, Régészeti és Természettudományi Társulat érdemes volt elnöke emlékére neveztem el.

A vetési bagolypille 1918. évi kártevése.

Irta: JABLONOWSKI JÓZSEF.

A magyar mezőgazdasági rovartan szolgálatában megőszültem és megettem már kenyerem javarészét, de a letelt hosszú emberöltő alatt sohase tapasztaltam, hogy a vetési bagolypille hernyója olyan kárt tett volna a magyar mezőgazdaságban, mint 1918-ban. Ennek az óriási kártételnek az okát könnyű ma megtalálni, mert hiszen a mostani háborús gazdálkodás az ő fogyatékos rossz munkájával első-sorban volt az, amely az utóbbi években kedvezett földjeink elgyomosodásának s a gyom szülte a sok bagolypille-hernyót. Ehhez hozzájárult az is, hogy a konyhakerti vetemények termesztése kivált 1918-ban igen nagy mértéket öltött és helyet is cserélt. A szűk területű konyhakertekből kiszabadult és a szabad szántóföldi területnek szokatlan nagyságú tábláin helyezkedett el. A veteményes kertek belterjes munkája azonban nem volt mindig tapasztalható ezeken a sokszor viszonylag óriási hagyma-, répa-, uborka-, káposzta- s egyéb főzelékféle vetemények tábláin. Legkevésbé várták az új nagy főzeléktermesztők, hogy e nagykiterjedésű termesztésnek ilyen árnyék-oldala is lehet. Innen van, hogy a mikor tavaszi vetésű, legtöbb helyen bizonyára gyomos veteményekben a bagolypille hernyója lappangott, az a tavaszi munka (gyomlálás, kapálás, töltögetés) során eltávolított gyomról nekiment a magára hagyott fiatal veteménynek és júniusban, július közepéig legtöbb helyen annyira végzett vele, hogy sok helyen teljesen kiürült a tábla. A hagyma, a répa és más efféle naponkiut vasúti kocsis számra veszett ki, pusztult el . . . Ugyanez a sors érte a kukoriczát, a burgonyát, a takarmány- és ezukorrépát stb.

Ha számba veszem, hogy nálunk a mezőgazdasági statisztika szerint 8 millió kat. hold föld van, a mely olyan növényvel van bevetve, a melyben a vetési bagolypille hernyója kárt tehet; ha felveszem, hogy az e hernyótól okozott kár kat. holdankint még a mai árak mellett is átlag csak 100 korona, akkor ez már 800 millió korona kár, tehát kevés híján egy milliárd! Ne vesse senki szememre, hogy merészen számítok. Ismétlem, hogy ez átlagos számítás. Eme számításom alapja egyrészt az a teljes kár, a melyet ez a hernyó okozott

s a mely a teljesen elveszett termésből a hozzávaló és elveszett vetőmag és ugyancsak kárba ment talajmunka egy részének elvesztéséből áll, másrészt az irtásra fordított összegből és végül harmadrészt az irtás ellenére mégis bekövetkezett tényleges kárból a megmentett termésben is. Sok tábla ép és érintetlen volt, de sok tábla, sőt sok határ is teljesen tönkrement a hernyótól. Aztán vegyük hozzá még azt is, hogy ma a terméket háborús áron kell számítanunk. Mindezt megfontolva, tehát szinte szerény mértékkel számítom a szenvedett kárt!

Ezt a nagy kárt persze nem egyedül a szó szoros értelmében vett vetési bagolypille, az *Agrotis segetum* SCHIFF. okozta. Mondhatom, hogy ebben része van a közeli rokonfajok hernyóinak is -- de ezeknek tenyésztés útján való megállapítása nem a mai válságos napok feladata.

És sajnos, hogy ez a kár nem szorítkozott az esztendő első felére. Most, hogy októberben e sorokat írom, az őszi vetésekről egyre gyakoribb a panasz, hogy a hernyóval ismét sok a baj. A pusztító hernyó ugyancsak olyan nagyságú, mint a tavasz végén: van közte a legkisebbtől kezdve a legnagyobbig! Ha pedig akad is közte beteg, pusztuló, kérdés, hogy vajjon az a végleges pusztulás hírdetője e? Mert nálunk úgy van, hogy néha csak egy-egy évig pusztít ez a faj. Így volt 1897-ben és 1914-ben. Volt azonban eset, hogy huzamosabb ideig pusztított, így 1904-től 1909-ig.

Azt már megemlítettem, hogy ennek a csapásnak szülőoka a gyom. Ezen szaporodik el a vetési bagolypille és a gyomról megy át úgy tavasszal mint ősszel a különböző fejlődésű hernyó a fiatal, zsenge termesztett növényre s addig pusztítja, míg az vagy egészen kivész, vagy nem nő és nem erősödik meg annyira, hogy a hernyó már nem bír vele s megél úgy, hogy csak kis részét rongálja, de az egész növényben már nem tesz teljes kárt.

Ez a nagy kár nálunk sajnos, még sokáig gyakori lesz! Magyarország a gyom őshazája! Az ország gazdáinak 80%-a még mindig gyomtermelő. Hiszen a kiscgazdák kevés kivétellel majdnem mind azok, de van azért sok gyönyörű latifundium is, a mely nemcsak most a háborús gazdálkodás idején, hanem máskor is gyomos volt!

A vetési bagolypille ellen való védekezés tehát ma és a következő időkben elsőrendű feladat. Az idevonatkozó teendők meg tudhatók a m. kir. áll. Rovartani Állomás idevonatkozó útmutatójából is, a melyet a gazdák ettől az intézettől (Budapest, II., Kitaibel Pál-u. 1.) ingyen szerezhetnek meg. Ugyancsak ennek a célnak, tehát a vetési bagolypille irtásának szolgálatába lépett a Magyar Rovartani Társaság egyik bőkezű alapító tagja, a „Hangya“

szövetkezet is, a mely immár milliókra terjedő tagjai okulására és kitaníttatására szintén egy rövid, népies útmutatót adott ki és gondoskodott, hogy az a kötelékébe tartozó összes szövetkezetekben az arra alkalmas időben megfelelő vetítőképek kíséretében felolvasásra kerüljön. A „Hangya“ gondoskodott arról is, hogy az elhangzó szónak tartósabb nyoma is legyen, azért ezt és hozzá hasonló tárgyú előadást még a mai súlyos könyvkiadói viszonyok között is külön füzetben kiadta s azt nemcsak tagjainak, hanem mindenkinek, a ki azt kéri, darabonként 80 fillérjével árulja. (A „Hangya“ székhelye Budapest, IX., Közraktár-utca 34. alatt van, a füzet tehát ott rendelendő meg.)

Adja isten, hogy a magyar gazda belássa, hogy e téren gyorsan és nagyot kell haladnia, hogy boldogulhasson ama nehéz időkben, a melyek szintén mindnyájunkra várnak!

Különfélék.

Argynnis Laodice Pall. *Beregmegyében*. — A mennyire katonai szolgálatom megengedi, naponta egy-két órát a szabad természetben töltök és ezalatt az idő alatt a rovarok megfigyeléséről és gyűjtéséről sem feledkezem meg. Júliusban egyik sétám alkalmával a szeder (*Rubus*) virágjai körül nagyszámú *Argynnis Paphia*-t láttam röpködni és azokon lakmározni. Ezek között feltűnt egy kisebb *Argynnis* is, melyet — hálóm nem lévén — kézzel fogtam meg. Ez *A. Daphne*-nak bizonyult. Midőn erre még jobban szemügyre vettem a társaságot, még egy másik nagyobb fajt is vettem közöttük észre, melyben legnagyobb örömemre az *Argynnis Laodice* PALL.-ra ismerem. Miután az *A. Daphne* példányai már kopottak voltak, ezek gyűjtésével már nem törődtem, hanem annál több figyelmet fordítottam az *A. Laodice*-ra, melyből később még egy példányt sikerült kézrekerítenem. Ez az érdekes faj a sok *A. Paphia* között fel sem tűnik, annyira megtévesztően vegyül el annak társaságában, úgy hogy a közönséges *Paphia*-kat ezentúl nem szabad lenézésben részesítenünk, hanem jobban szemügyre venni, mert csak így fogunk a keleti *Laodice* példányaira bukkanni és ezáltal ennek a fajnak hazánkban való elterjedését megismerni. A mennyire visszaemlékezem, az *Argynnis Laodice*-t eddig a következő helyekről ismerjük: Budapest; Széna-
 verős és Segesvár (Nagy-Küküllő m.); Előpatak (Háromszék m.); Almáshalom (Szolnok-Doboka m.); Peér és Hadad (Szilágymén m.); Cséhtelek és Réz-hegység (Bihar m.); Vidrány (Zemplén m.). A Munkácsról való két példányom a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében nyert elhelyezést.

UJHELYI JÓZSEF.

Az Angerona prunaria L. második nemzedéke. — A Rovartani Lapok XII. kötetének 13. oldalán közzétett adatok szerint az *Angerona prunaria* L. nevű araszoló pillének néhány a rendesnél jóval kisebb példányát 1912 augusztus végén gyűjtötték a zemplénmegyei Homonnán, oly időben tehát és oly alakban, melyből a nevezett araszoló második nemzedékére lehet teljes határozottsággal következtetni. Hogy pedig ez a következtetés nemcsak jogos, de teljesen alapos is volt, bizonyítja az a körülmény is, hogy lepkénk egy szintén kisebb (20 mm.) példányát öcsém 1914 szeptember 15-én gyűjtötte Kaposvárott s így, ha az augusztusi dátum még fenn is hagyhatott volna valami kis kételyt a II. nemzedék tekintetében, a délebbi fekvésű Kaposvárott szeptember havában már nem lehet egy esetleg elkésett első nemzedéknek egy szintén elkésett példányáról beszélni. Más kérdés természetesen, hogy ez a második nemzedék csak kivételesen, vagy rendszeresen szokott-e fellépni, nemzéseképes-e s nemleges esetben mi az oka a hernyó kivételes gyors kifejlődésének? Én az első nemzedék túlkorai megjelenésében keresem az okot; ha gyorsan tavaszodik, a telelő hernyó gyorsabban érhető el teljes kifejlődését, az imágó is a rendesnél jóval korábban repülhet. De feltehetjük azt is, hogy a hernyó kedvező körülmények folytán a rendesnél jóval fejlettebb állapotban telel, így a következő évben már jóval kevesebb idő szükséges a teljes kifejlődéséhez és így a második nemzedék kifejlődésére is elegendő idő állhat rendelkezésre. Azt is feltételezhetjük, hogy az *Angerona prunaria* L. második nemzedékének megjelenése periódikus, a mi akkor volna lehetséges, ha a nevezett lepkefaj egy nemzedékének kifejlődéséhez egy esztendő túlsok, két nemzedékének azonban már kevés lenne, mert ebben az esetben a hernyók ősszel évről-évre mindig tökéletesebb kifejlődéshez juthatnának (az első évben pl. a hernyó az első vedlés után menne telelni, a következő évben a következő nemzedék hernyói már két vedlésen eshetnének át és így tovább) s így aztán bizonyos időközökben előállhatna a két nemzedék. Természetesen ebben az esetben fel kell tennünk, hogy a második nemzedék lepkéi is tovább szaporodhatnak, a mi akkor, ha ennek a nemzedéknek megjelenése csak esetleges vagy részleges, éppen nem bizonyos. Azonban mindenképen úgy kell lennie, hogy két nemzedék előfordulásánál az első nagyon korán jelenik meg, a mikor is az annak petéiből kikelő hernyók még nem a forró nyárnak többé-kevésbé hervadó, száradó lombján kénytelenek rágódni, de a lehető legkedvezőbb életfeltételek közé kerülvén, mintegy „kénytelenek“ fejlődni, mert nem bírják még szokott lassúságukkal sem kihúzni a hosszú nyarat; egyszóval megtörténik az, a mit pl. mesterséges tenyésztésnél egyes különben áttelelő hernyókkal is el lehet érni, hogy bőséges

táplálkozás mellett gyorsan fejlődnek és még abban az évben adják az imágót (*Gastropacha quercifolia* L., *Parasenia plantaginis* L.; utóbbiból magam is még ősszel kaptam meg a lepkét). Mindenesetre érdekes volna az *Angerona prunaria* L. megjelenését a jövőben huzamosabban és nagyobb figyelemre méltatni, vajjon a második nemzedéknek megjelenése csupán esetleges vagy a fentiek szerint feltételezett periódikus-e?

DR. PAZSICZKY JENŐ.

A vörhenyeslábú poloska (*Pentatoma rufipes* L.) kártékony-ságáról. — A vörhenyeslábú poloska ha nem is ritka, nem gyakori, de legkevésbé mondható tömegesen előfordulónak. A jó szemű bogarász gyakrabban találkozik vele mint a néző, de nem látó ember. Sűrűbb bokros, fás helyeken, kivált erdőben és sűrű gyümölcsösökben aránylag gyakori, de akad belőle magánosan álló fák és bokrok sűrű lombzatában is. A vörhenyeslábú poloska (*Pentatoma rufipes* vagy a mint régebben említették *Tropicoris rufipes* L.) mintegy 15 mm. hosszú, felül gyengén fémfényű (bronzos) barnás színű; felszíne sűrűn pontozott vagy szabad szemmel nézve harántránczoltnak látszik; alul vörhenyes, fekete légzőrésekkel, a potroh szegélye oldalt fekete és sárgás-fehéren foltos. Csápja, lába és paizsoeskájának hegye vörhenyes. Egyébként nagyon büdös. Ez a poloska eddig arról volt nevezetes, hogy a paizsos poloskák közül ezt mindig mint hasznosat enlegették. DE GEER (1773) húsevő poloskának tartotta; STOLL (1788) szerint hernyóval, nyűvel és más rovarokkal táplálkozik; GORSKI szerint kertekben és sétatereken a gyapjaspille hernyóját üldözi és eszi. NITSCHÉ nagy erdészeti munkájában hernyó- és bábpusztítónak tartja. Ha erre a poloskára bukkanunk, nem ritka eset, hogy úgy találjuk a mint éppen valamely hernyó, báb vagy más rovaralak nedvét szívja. Így tehát nem esoda, ha mindenki rovarfogyasztónak és ezen a réven hasznosnak tartja. Ezzel szemben SCHUMACHER már 1910-ben, de legújabban is azt írja¹, hogy ez a poloska nemcsak közönséges növényevő, hanem igazán kártevő is. Ezt a nézetet vallja ESCHERICH, SCHILLING BÁRÓ és az angol THEOBALD is. Utóbbi szerint különösen a cseresznyében okoz figyelemreméltó kárt. Brandenburgban SCHUMACHER szerint inkább a meggyet (*Prunus cerasus*) kedveli, mint a cseresznyét (*P. avium*), az előbbinek fiatal lombját (levél, hajtás), de a gyümölcsét is szívogatja. Hasonlóképen bántja ugyanottan az almafát is. SCHUMACHER azt tartja, hogy ez a poloska nem hasznos állat, sőt kártékony-sága eléggé be van bizonyítva, mert számos kísérlettel megállapította, hogy ez sohasem öl rovar, mindenestre azonban különös szeretettel viselkedik rovartetemek iránt. Másrészt ismételtelen sikerült neki ezt a poloskát az állati táplálék teljes

¹ Naturw. Zeitschr. f. Forst-u. Landwirtschaft. XVI, 1918, p. 244—246.

kizárásával kifejlődött koráig felnevelni és ez oknál fogva régebbi állításának helyességéről most sokkal inkább meg van győződve, mint valaha.

Nem akarok sem vádló, sem védő lenni, különösen most, a mikor nagy a hajlamosság új kártevők felfedezésére és régismert tulajdonságú rovarok leleplezésére. Magam a házi poloskáról írott czikkemben¹ a vörhenyeslábú poloskát hernyókra vadászónak mondtam, mert magam láttam hernyóból szívogatni. Hogy azonban ő ölte-e meg a hernyót vagy már beteg volt-e az (egyik esetben *Agrotida*-, a másikban a gyapjaspillé hernyója volt) és a poloska csak a kegyelemdőfést adta meg neki, azt természetesen nem mondhatom meg, mert akkoriban ennek megfigyelésére és megállapítására nem helyeztem súlyt. A jövőben szükséges lesz minderre figyelemmel lenni, hogy tisztán lássunk. Hogy azonban ez a poloska „számonottevő kárt“ tenne, azt nem merném állítani, mert akkor nagyobb számban kellene előfordulnia. Kártékonyága tehát egyelőre ne okozzon gondot.

JABLONOWSKI JÓZSEF.

Irodalom.

Jablonowski József: Figyelmeztető útmutatás az arzéntartalmú rovarirtószerek kert- és mezőgazdasági alkalmazása tárgyában. (A m. kir. Rovartani Állomás 61. számú útmutatója. Budapest, 1918. 20. l.)

A többtermesztés kérdése szükségessé teszi, hogy a rovarkárok elleni védekezés mind hathatósabbá váljék. A kártékony rovarok elleni küzdelem sok mindenféle mérges szer alkalmazására vezetett. Ezeknek a mérgeknek az alkalmazását közveszélyességük miatt a közhatóságok egyszerűen megtiltották. A haladás azonban arra vezetett, hogy ezeket kellő óvatossággal igen is czélszerűen lehet használni. Szerző emélfogva helyesen járt el, a mikor az érdekeltek okulására ebben az útmutatóban rövidre fogva ismerteti azokat a mérgeket, a melyeknek alkalmazása eredménnyel jár, elmondja továbbá azok kezelését, a permetező folyadékok készítését és alkalmazását a kert- és mezőgazdaságban. A füzetet fenti intézet (Budapest, II., Kitaibel Pál-u. 1.) kívánatra ingyen küldi meg az érdeklődőknek, a kiknek csak figyelmükbe ajánlhatjuk annak pontos áttanulmányozását.

CsIKI.

*

¹ Természettud. Közlöny. L, 1918, 364.

Dr. Lendl Adolf: Jövöbetekintés. A magyar főváros érdekében, az idegenforgalom jegyében. Budapest, 1917. 81. l.

Szerzőnek már több munkát köszönhetünk, melyek a főváros fejlesztését vannak hivatva előmozdítani vagy legalább is annak irányítására szolgálnak megszívlelendő útmutatásokkal. Fenti cím alatt megjelent munkája is ennek érdekében íródott. Budapest a háború után a Nyugat és Kelet forgalmának góczpontja lesz és így nagy várossá való átalakulása biztosra vehető. Az új idők nagy változásokat fognak előidézni, ránk is sok teendő vár. Mindenre a mit teremtünk üssük rá a magyarság bélyegét, ne utánozzuk a külföldet, hanem teremtsünk olyat, a mi viszonyainknak megfelel. Szerző azután tervet ad a legfontosabb teendőkről, a Gellérthegy és vidéke, a Lágymányos, a Tabán és Buda egyéb részein elhelyezendő fontosabb épületekről. Mindezek részletes ismertetése kívülről áll folyóiratunk céljától, de megemlítenének tartjuk szerzőnek azt a tervét, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum természettudományi múzeum épületét a Vármezőre építsék. Ezt a tervet szerző részletesen megokolja és kifejti azokat az okokat, a miért ez az intézmény idehozandó. A magunk részéről törekvésért csak a legmelegebben pártolhatjuk és kívánjuk, hogy a sok mindenféle elhelyezési tervvel szemben az új múzeum-épület erre az egyedül megfelelő helyre kerüljön és építése mielőbb megkezdhető legyen. Különben olvasóink becses figyelmébe ajánljuk LENDL munkáját, melyet a „Budapesti Polgári Lövészegyesület” ifjúsági testnevelési alapja javára adott ki és mely nevezett egyesülettől (Budapest, II., Marczibányi-tér 6.) 3 koronáért megrendelhető.

CSIKI.

Társulati ügyek.

A Magyar Entomologiai Társaság ülései.

Választmányi ülés 1918 márczius 15-én. — Elnök JABLONOWSKI JÓZSEF. Pénztáros jelenti, hogy a pénztári készlet 8788 korona. Majd új tagokul megválasztattak és pedig:

Alapító tagokul:

BÁRÓ APPEL JENŐ, nagybirtokos — Sajó-Udvarhely.

BETHLENI TAKARÉKPÉNZTÁR R. T. — Bethlen.

MAGYAR BANK ÉS KERESKEDELMI R. T. — Budapest (V., Vilmos esászár-út 32.)

MEZŐGAZDASÁGI NÉPBANK R. T. — Bethlen.

Rendes tagokul:

FŐERDŐHIVATAL, M. KIR. — Liptó-Újvár.

GÁBOR JÓZSEF, gazdálkodó — Tisza-Csege.

GAZDASÁGI TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZET, M. KIR. — Komárom.

HUNYADVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET — Déva.

NEDECZEY JÁNOS, udv. tanácsos — Munkács.

SCHNEIDERBERGER ANTAL, kereskedő — Szeged (Zrínyi-u. 2.)

Választmányi ülés 1918 április 19-én. — A JABLONOWSKI JÓZSEF elnöklete alatt tartott ülésen DR. KERTÉSZ KÁLMÁN napirend előtt üdvözli elnököt abból az alkalomból, hogy Őfelsége a II. oszt. polgári hadiérdem adományozásával tüntette ki, majd CSIKI ERNŐ titkár a Rovartani Lapok előállításáról számol be és bemutatja az 1917. évi 9–12. füzetet, mellyel a kötet szerencsés befejezést nyert. DR. KERTÉSZ KÁLMÁN pénztáros jelenti, hogy a pénztári készlet 10,756 koronát tesz ki. Tagválasztásra kerülvén a sor, megválasztottak:

Alapító tagok:

DESBORDES ERNŐ, országgyűl. képviselő — Kolozsvár (Monostori-út 17.)

FODOR DEZSŐ, földbirtokos — Apanagyfalu.

FÜRST ÖDÖN, földbirtokos — Budapest (VIII., Főherczeg Sándor-u. 10.)

MAGYAR FÖLDBIRTOKBANK R. T. — Budapest (V., Vilmos-császár-út 32.)

MAGYAR ORSZÁGOS KÖZPONTI TAKARÉKPÉNZTÁR — Budapest (IV., Deák Ferencz-u. 7.)

MAKRAY DOMONKOS, földbirtokos — Kolozsvár (Berda Mózes-u., Haller-ház.)

MEZŐGAZDASÁGI IPAR R. T. — Budapest (V., József-tér 2.)

„PANNONIA“ KENDER ÉS LENIPAR R. T. — Budapest (V., József-tér 2.)

TÖRLEY DEZSŐ, gyáros, tűzérfőhadnagy — Budapest (VIII., Eszterházy-u. 22.)

Rendes tagok:

BÁNYÁSZATI ÉS ERDÉSZETI FŐISKOLA ERDŐMÉRNÖKI SZAKOSZTÁLYA —
Selmeczbánya.

ERDÉSZETI KÍSÉRLETI ÁLLOMÁS, M. KIR. KÖZPONTI — Selmeczbánya.

ERDŐÖRI SZAKISKOLA, M. KIR. — Liptó-Újvár.

FŐERDŐHÍVATAL, M. KIR. — Lippa.

— KIR. — Vinkoveze.

HAHNENKAMP RUDOLF, százados-mérnök — Csillaghegy (Vasút-ut 18.)

HAVAS GÉZA, kir. adjunktus — Budapest (I., Fehérvári-út 30.)

JURENÁK LAJOS, földbirtokos — Pusztajújkút, u. p. Puszt-Tenyő.

KECSKEMÉTI SZŐLŐSGAZDÁK EGYESÜLETE — Kecskemét.

62. rendes ülés 1918 április 19-én. — JABLONOWSKI JÓZSEF elnök „A bor- vagy eczetmusliczáról“ című előadásában ismerteti ennek a légynek gyors fejlődését, mely mindenütt tapasztalható, a hol valamely erjedés (szeszes és utána eczetes) folyik és élete főbb körülményeinek felenlítése után behatóan foglalkozik száj-

szerveivel és táplálkozásával. A légy mindenütt ott van, a hol valamely erjesztő szervezet működik, de a légy nyúve nem az erjedő anyagból, hanem az erjesztő szervezetből él. Nemesak ott verődik össze a nyú, a hol az erjedő anyag felszínén sok az erjesztő szervezet, hanem él a különféle eczetanyagok felszínén képződő eczethártyából, eczetanyagból (mycoderma, stb.), mely az eczetedést okozó szervezetből áll és hártyszerűen lepi el az eczetszűrés felszínét. Ha ez a hártya vékony, a légynyúvek az edény falán élnek és csak a hártya széléből táplálkoznak, ha pedig vastag, akkor rajta is mászkálnak, azon legelnek. Ennek a légynek a nyúve tehát nem a romló anyagból (szilva, alma, cefre, stb.) él, hanem az ezt a romlást előidéző szervezetből, tehát az erjesztők és élesztők sorából való szervezetekből. Ennek megállapítására előadó friss bolti élesztővel tett kísérletet, mellyel nemesak a kifejlődött légy táplálkozott, hanem mohón tojta rá tojásait és a tojásból kikelt nyú oly gyorsan fejlődött azon, hogy az ötödik napon már kezdte azt hasogatni és bábozódni. Áttérve az életmódjával összefüggő jelenségekre, röviden megemlíti, hogy miért jelentkezik ez a légy a pinczében, az erjesztő iparban, a kenyérsütő magyar asszony pártevésekor, morzsóka, konlósokorpa szárításakor, az eczet házi készítésekor, stb. Végül rámutat a légy veszedelmességének valószínűségére, a mikor a szüret előtti időben a hasmenést okozó szervezetet terjeszti (a tókesorok közti emberi ürülékről az érett fürtökre) és szüretkor az eczetedést okozó szervezeteket hűrezolja széjjel. Ellene való orvosság csak a tisztaság; igyekezzünk megakadályozni, hogy a légy ne jusson sem a fertőző, sem a táplálkozásra szolgáló anyagokhoz. — Utána DR. PONGRÁCZ SÁNDOR „Magyarország Hemerobiidáiról“ tartott előadást, melyben ama nézetének adott kifejezést, hogy ezt a családot a bűvárok helytelenül felbontják, pedig az egy nagyon egységes csoportot alkot, mely sajátosságait a legrégebb geológiai időktől a jelenkorig megőrizte. A legősibb típusok nem a *Dilar*, hanem a *Drepanopteryx* és *Polystochoetes* nemek. Előadó azután néhány biológiai megfigyelés kapcsán a magyarországi fauna egynémely érdekes alakjáról emlékezik meg és azokat bemutatja. — JABLONOWSKI JÓZSEF elnök megköszönvén az előadást, a következő bejelentést teszi: Az Állattani Közlemények 1918. évi kötetének 67. oldalán szó van az eperfapaizstetűről (*Aulacaspis* = *Diaspis pentagona* FT.), melynek Fiumében való előfordulását NB. DR. ENTZ GÉZA a múlt nyáron (valószínűleg 1917) megállapította. Nem az elsőbség megállapítása végett, hanem egyéb hivatalos okokból kijelenti, hogy az eperfapaizstetűt már 1912 április havában állapította meg Fiumében az ottani Közkertben (*Giardino publico*) fiatal papiros- vagy kínai eperfa-oltványokon (*Broussonelia papyrifera*). Megállapította, hogy valószínűleg meg vannak fertőzve a Tersattora

vezető út mentén lévő Broussonetiák is, de közbejött akadályok miatt ezeknek gyanúsnak tartott koronáját már nem vizsgálhatta meg. Egyébiránt, hogy ez a gyanúja nem volt alaptalan, beigazolódott az által, hogy ugyanazon év májusában BOLLE arról értesítette őt Görzből, hogy ezek a Broussonetiák, a melyekről egyik fiumei barátjától gallyakat szerzett, csakugyan fertőzöttek. Felolvassa ezután 1912. évi hivatalos jelentését, melyben ezt a bajt felettes hatóságának bejelenti, hogy azóta ebben az ügyben mi történt és kivált a közbejött háború és a hazai selyemhernyó tenyésztés lelkének, BEZERÉDY PÁL-nak halála után mi fog történni, ennek részletezését ezúttal hallgatással mellőzi.

Választmányi ülés 1918 május 17-én. — Pénztáros felhatalmazást kér, hogy az alaptókéből rendelkezésre álló mintegy 6717 korona értékben 5¹/₂0-os székesfővárosi kölcsönkötvényt vásárolhasson, illetőleg jegyeztesse, a mit a választmány elhatároz. DR. STREDA REZSŐ felveti a rendes gyűjtőkírándulás eszméjét, melynek rendezésétől a választmány a felette nehéz ellátási és utazási körülményekre való tekintettel ezúttal eltekint. Megválasztattak azután a következő új tagok:

Alapító tagok:

GRÓF BÁNFFY GYÖRGY, v. b. t. t., főajtónállómester — Bonezhida.
 GRÓF BATHYÁNY VILMOS, nyitrai püspök — Nyitra.
 FETSER ANTAL, győri püspök — Győr.
 FRIED LEO, földbirtokos — Tiszacsege.
 HORTOBÁGYVIDÉKI MEZŐGAZDASÁGI ÉS JUHÁSZATI R. T. — Budapest
 (V., József-tér 3.)
 SZATMÁRI R. K. PÜSPÖKSÉG — Szatmár-Németi.
 GRÓF SZÉCHENYI DOMONKOS, földbirtokos — Nagydorog.
 DR. TAKÁCS MENYHÉRT, prépost-prelátus — Jászó.
 BÁRÓ ULLMANN ADOLF BÉLAI GAZDASÁGA — Béla, u. p. Muzsla.

Rendes tagok:

ALEXY LAJOS, alkonzul — Czegléd.
 BERNÁTH BÉLA, orszgy. képviselő — Budapest (VIII., Szentkirályi-u. 26.)
 DOBRÍK MIHÁLY, kisbirtokos — Korpona.
 DR. FÁBRY ISTVÁN, földbirtokos — Budapest (IX., Lónyay-u. 17.)
 FÖLDMÍVESISKOLA, M. KIR. — Békéscsaba.

63. rendes ülés 1918 május 17-én. — JABLONOWSKI JÓZSEF elnök üdvözli a megjelenteket, majd halás köszönetét fejezi ki Budapest székesfőváros tanácsának, hogy megengedte, hogy az ülést az Állatkert helyiségeiben tarthatjuk meg. DR. BERCZEL JENŐ székesfővárosi tanácsnok üdvözli a Magyar Entomológiai Társaságot az Állatkertben, melynek helyiségeit az ülés megtartására a tanács

örömmel engedte át. A főváros örömmel engedte meg, hogy CERVA FRIGYES rovarkiállítást rendezzen; melynek jövedelme a hadbavonúlt fővárosi alkalmazottak hozzátartozóinak segítésére lesz fordítva. Felkéri CERVA FRIGYES-t a kiállítás bemutatóására. A kiállítás CERVA külföldi káprázatos lepke- és bogár, valamint a rovarbiológiai gyűjteményen kívül a legfontosabb hasznos- és kártékony rovarok gyűjteményét, azonkívül a HERMAN OTTÓ tervezetei szerint készített néprajzi mintákat, kolibri-gyűjteményt, gyökérből készült alraunokat és tréfás rovarcsoportokat ölel fel. Az egész gyűjtemény a megjelentek osztatlan tetszését nyerte el, különösen pedig a mesterien készült rovarbiológiai csoportok keltettek feltűnést.

Javítandók :

A „Rovartani Lapok“ folyó évi kötetében a következő javítások eszközözendők :

16. old. alulról a 4. sorban „Borsód-“ után pótlendő „és Heves“;
 19. old. felülről a 22. sorban *robinarium* helyett olvasd: *robiniarum*
 51. old. felülről a 18. sorban „(♀ e. V. 21)“ helyett olvasd:
 „(♀ e. IV. 18)“ utána pedig beszúrandó: *Phymatocera*
aterrima KL. (♀ e. V. 21).
 93. old. alulról a 13. sorban „rovar“ helyett olvasd: rovat
 101. old. alul a kép fölötti első sorban *fuscolimbata* helyett
 olvasd: *fuscolimbata*.

Értesítés !

Értesítjük t. előfizetőinket, hogy folyóiratunk előfizetési árát 1919. évi januárius elejétől kezdve kénytelenek vagyunk évi 10 koronára felemelni. Azt reméltük, hogy talán elkerülhetünk minden áremelést, azonban az összes költségek folytonos rohamos emelkedése rákényszerít minket is erre a lépésre. Azt hisszük, hogy lépésünk külön indokolásától eltekinthetünk, hiszen közismert tényeket kellene újból felsorolni. Reméljük, hogy tisztelt olvasóink támogatásukat az említett indokoknál fogva nem fogják ezentúl sem folyóiratunktól megvonni.

Cs. E.

„ROVARTANI LAPOK“

XXV. Band.

September—Dezember 1918.

9—12. Heft.

S. 137. — *E. Csiki*: Desiderius Kuthy (1844—1917). (Mit Portrait). — D. KUTHY, dirigender Kustos des Ung. National-Museums, geb. 7. VI. 1844 zu Szarvas, starb am 10. September 1917 in Budapest. KUTHY wirkte auf juridischer Laufbahn, einer schweren Lungeninfektion zufolge musste er sich der freien Natur widmen, wobei er sich der Insektenwelt, speziell der Coleopterologie zuwendete. Er sammelte hauptsächlich in der weiteren Umgebung von Budapest und sind ihm viele biologische Beobachtungen zu danken. 1894 erhielt er eine Assistentenstelle am Ungarischen National-Museum, wo er nach JOHANN FRIVALDSZKY'S Tod mit der Bewahrung der Coleopteren-sammlung betraut wurde. Diesem Amte oblag er bis 1897, wo er die Neuaufstellung der Orthopteren-sammlung übernahm. Literarisch arbeitete er bis 1897 coleopterologisch, nachbar publizierte er nur noch über Orthopteren. Sein Hauptwerk ist der coleopterologische Teil in der Fauna Regni Hungariae. Eine Aufzählung seiner Arbeiten siehe auf Seite 138—139 dieses Heftes.

S. 140. — *J. Mallász*: Über einen neuen Ameisengast. — Verfasser beschreibt den neuen *Claviger (Clavifer) Kuuni* aus dem Nest von *Lasius flavus* aus der Umgebung von Déva. (Lateinische Diagnose in ungarischen Text).

S. 142. — *J. Jablonowski*: Der Saateulenschaden im Jahre 1918. — Noch nie hat die Saateule einen so grossen Schaden angerichtet wie in diesem Jahre, was der weniger gründlichen Bearbeitung der Äcker und dadurch der Vermehrung der Unkräuter zuzuschreiben ist. Zu diesem gesellte sich noch der Aufschwung des Gemüsebaues, welcher sich nun auch auf die Äcker erstreckte. Die Raupen übergangen beim aushacken des Unkrautes auf das Gemüse und im Juni—Juli waren die meisten Felder dezimiert oder auch ganz vernichtet. Dasselbe Schicksal erlitt der Mais, die Erdäpfel, Zucker- und Runkelrübe etc. Bei den jetzigen Preisen kann der diesjährige Schaden auf 800 Millionen Kronen geschätzt werden. Der Hauptschädling war *Agrotis segetum* SCURF., aber nahe verwandte andere Agrotiden halfen mit. Der Schaden bezieht sich leider nicht nur auf die erste Hälfte des Jahres, sondern wie die Berichte fortwährend einlaufen, so ist der Schaden in der Herbstsaat auch ein sehr grosser. Es wird wohl noch Jahre dauern bis der Schädling ganz bezwungen sein wird.

Kleinere Mitteilungen.

S. 144. — *J. Ujhelyi*: Argynnis Laodice Pall. im Komitat Bereg. — Verf. sammelte diesen interessanten Schmetterling auch bei Munkács, seine weiteren Fundorte in Ungarn sind noch Budapest, Szénaverős, Segesvár, Előpatak, Almáshalom, Hadad, Peér, Cséhtelek und Vidrány.

S. 145. — *J. Pásziczky*: Die zweite Generation von Angerona prunaria. — Als Bestätigung, dass es eine zweite Generation gibt (vergl. Rov. Lap. XXII, 13), kann Verfasser angeben, dass sein Bruder im September bei Kaposvár eine solche sammelte. Natürlich sind weitere Beobachtungen zu machen, besonders um feststellen zu können ob diese II. Generation eine zufällige oder periodische ist.

S. 146. — *J. Jablonowsky*: Über den Schaden der Pentatoma rufipes L. — Verf. berichtet, dass diese Wanze als Fleischfresser galt, erst neuesten wird sie durch SCHEMACHER, ESCHERICH, SCHILLING und THEOBALD als Obstschädling namhaft gemacht. Ihre Beobachtung ist jedenfalls ins Auge zu fassen, obwohl sie nicht in solcher Menge vorkommt, dass sie als ernstlicher Schädling zu befürchten wäre.

Literatur.

S. 147. — *E. Csiki* bespricht arbeiten von JABLONOWSKI und LENDL.

Vereinsangelegenheiten.

S. 148. — Bericht über die März—Mai-Sitzungen der Ungarischen Entomologischen Gesellschaft.

S. 155. — *Inhaltsverzeichniss der Bände I—XXV.* der „Rovartani Lapok“. a) Verzeichniss der Artikel nach Autoren; b) Verzeichniss der neu beschriebenen oder benannten Gattungen, Arten und Formen.